

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Αθήνα, 4 Δεκεμβρίου 2003

Ο Πρωθυπουργός και Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Κώστας Σημίτης μιλώντας απόψε στο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο που διοργάνωσε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. με θέμα «Σύγχρονοι Σοσιαλιστές – Νέες Απαντήσεις» είπε επί λέξει τα εξής:

«Συντρόφισσες, σύντροφοι,

Θα κάνω μια εισήγηση, η οποία έχει κυρίως ιδεολογικό χαρακτήρα. Γιατί; Όλοι έχουμε ακούσει τη θεωρία ότι έχει επέλθει το τέλος της ιστορίας και δεν υπάρχουν πια ιδεολογικές διαφορές, ότι όλα τα Κόμματα το ίδιο περίπου υποστηρίζουν. Η ίδια η εξέλιξη απέδειξε περίτρανα, πιστεύω, ότι αυτοί οι ισχυρισμοί δεν αληθεύουν.

Όσον αφορά το τέλος της ιστορίας, απόδειξη το Ιράκ και η εξέλιξη στις διεθνείς σχέσεις ότι άλλη είναι η πορεία.

Και όσον αφορά τα ιδεολογικά θέματα, η συνεχής αντιπαράθεση ανάμεσα σε Αριστερά και Δεξιά, στην Ε.Ε., αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, δείχνει ότι υπάρχουν διαφορές.

Όμως, όπως όλοι έχετε ακούσει, τελευταία πάλι εδώ στην Ελλάδα η Δεξιά θέλει να αποδείξει ότι δεν είναι Δεξιά και αυτό ισχυρίζεται. Να δούμε, λοιπόν, τις διαφορές, να δούμε γιατί παλεύουμε και πώς μπορούμε εμείς οι Σοσιαλιστές να δώσουμε νέες απαντήσεις στα προβλήματα της εποχής μας.

Θα ήθελα πρώτα απ' όλα να επισημάνω μια πτυχή της εποχής, η οποία, πιστεύω, χαρακτηρίζει έντονα τη δημόσια ζωή. Οι πολίτες -το ξέρουμε όλοι- ήταν και είναι στο κέντρο της δημόσιας ζωής, στο κέντρο της δημοκρατικής διαδικασίας.

Στη σημερινή, όμως, εποχή δεν αρκεί στους πολίτες αυτή η θεωρητική και τυπική διαπίστωση. Ζητούν να παίξουν ακόμη πιο ουσιαστικό ρόλο, να επιτελέσουν ακόμη πιο καίρια λειτουργία στην αλλαγή της κοινωνίας.

Είναι οι πολίτες, οι ενεργοί πολίτες σε μεγάλη έκταση, που δίνουν πια τον τόνο στην πολιτική. Είναι η ίδια η Κοινωνία των Πολιτών. Δεν είναι κάποιες φωτισμένες πρωτοπορίες που θεωρούν ότι τους ανήκει δικαιωματικά ο κεντρικός λόγος στις εξελίξεις. Δεν το βλέπουμε πια στην κοινωνία μας αυτό.

Είναι οι ίδιοι οι πολίτες, που με τις ανάγκες τους, τις προσδοκίες τους, τις αξίες τους, καλούνται να προσδιορίσουν την πορεία της κοινής ζωής και όχι μόνο, αν και αναγκαία, οι κομματικοί σχηματισμοί, οι διάφοροι

πολιτικοί και κοινωνικοί σχηματισμοί, οι ομάδες ενδιαφερομένων ή οι συντεχνίες.

Έχουν αναβαθμιστεί οι πολίτες και αυτή η αναβάθμιση ικανοποιεί εμάς, τους σύγχρονους σοσιαλιστές, βαθιά. Γιατί αναδεικνύει ανάγλυφα την αξία και την ιδιαιτερότητα της δικής μας πολιτικής. Γιατί φέρνει στο προσκήνιο μια διαρθρωτική διαφορά με τη συντηρητική παράταξη.

Εμείς, οι σοσιαλιστές, ανήκουμε στην παράταξη που αντιμετώπιζε τους πολίτες ως ενεργούς συντελεστές της δημόσιας και της κοινωνικής ζωής, που δεν θεωρούσαμε ότι οι πολίτες εντάσσονται σε ειδικές κατηγορίες, ότι είναι ιδιώτες, ότι είναι μόνο καταναλωτές, μόνο οικονομικά υποκείμενα ή διοικούμενοι, αλλά ότι είναι πολύπλευρες προσωπικότητες, που έχουν πολλές πτυχές στη ζωή τους και έχουν γι' αυτό βαρύνουσα άποψη σε όλες τις σφαίρες της ζωής. Που δεν συρρικνώνεται η παρουσία τους, όπως το θέλει η συντηρητική θεωρία, σε μια πλευρά της ζωής τους, είτε στην κατανάλωση είτε στην τυπική συμμετοχή στη δημοκρατική διαδικασία. Που δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται πια, όπως το θέλει η συντηρητική πολιτική, με αυταρχισμό ή υπεροψία.

Αυτή η νέα πραγματικότητα ζητά και νέες απαντήσεις στα προβλήματα. Γιατί πρέπει να απαντήσουμε στα προβλήματα αυτών των πολιτών, των κριτικών, των πολιτών που έχουν άποψη και θέλουν να ακούσουν αιτιολογίες για αποφάσεις, να δουν σχέδια, πρόγραμμα και συμμετοχή.

Ποιες είναι αυτές οι προκλήσεις;

Μια πρώτη κατηγορία προκλήσεων προκύπτει από τον τρόπο λειτουργίας της βιομηχανικής κοινωνίας. Υπάρχει νέος πλούτος, αλλά υπάρχει και όλο περισσότερος ανταγωνισμός. Η πρόοδος της τεχνολογίας δημιουργεί νέα δεδομένα καλύτερα για τη ζωή μας, αλλά και νέα προβλήματα.

Για εμάς, τους σύγχρονους σοσιαλιστές, η μεγάλη πρόκληση είναι η συνέχιση της ανάπτυξης της οικονομίας πάνω σε σταθερές βάσεις. Πάνω σε σταθερές βάσεις που εγγυώνται την αειφόρο ανάπτυξη.

Στο χώρο της κοινωνίας είναι ιδιαίτερα αισθητές οι επιπτώσεις των αλλαγών της οικονομίας και γενικότερα των συνθηκών ζωής. Οι παραδοσιακές ανισότητες είτε αυξάνονται είτε προστίθενται νέες ανισότητες. Υπάρχει αβεβαιότητα και για τη ζωή και για την προοπτική εργασίας. Υπάρχει περιθωριοποίηση.

Για τη δημοκρατική Αριστερά η αντιμετώπιση της ανεργίας με αύξηση της απασχόλησης, αλλά και γενικότερα εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, αποτελούν τη μεγαλύτερη κοινωνική πρόκληση της εποχής.

Στο χώρο της παιδείας, η πρόοδος της επιστήμης, οι νέες επιστήμες διευρύνουν πολύ τις δυνατότητες των νέων, αλλά και τις προσδοκίες. **Για μας τους σοσιαλιστές του σήμερα, η πρόκληση είναι να εξασφαλίσουμε, για να μπορέσουν οι νέοι μας να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα, ένα πλούσιο και αξιόλογο μαθησιακό περιβάλλον.** Χρειάζονται πια όλοι ουσιαστικά εφόδια για το μέλλον. Εφόδια, δηλαδή δυνατότητες και όχι απλώς μια γνώση για να εκτελούν εργασίες.

Στο χώρο της τεχνολογίας, η πρόοδος αναβαθμίζει το επίπεδο της ευημερίας, όπως είπα, συμβάλλει στην καταπολέμηση της άγνοιας και της αρρώστιας. Όμως μπορεί να βοηθήσει και παρεκβάσει από το ανθρώπινο μέτρο. Μπορεί να βοηθήσει στη συρρίκνωση της ιδιωτικότητας που ζούμε καθημερινά και στη συρρίκνωση της αυτονομίας των πολιτών.

Μεγάλη πρόκληση για μας είναι, λοιπόν, αυτές οι τεχνολογίες, οι οποίες υπάρχουν και καθορίζουν πια τη ζωή μας, να τις χρησιμοποιήσουμε με τρόπο που ωφελεί το σύνολο και δεν θίγει τα ατομικά δικαιώματα του καθενός μας.

Στο χώρο του περιβάλλοντος, η αλόγιστη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και ο καταναλωτισμός απειλούν την ποιότητα της ζωής μας. **Ως σοσιαλιστές θεωρούμε σημαντική πρόκληση την εναρμόνιση των αναγκών της οικονομίας, των αναγκών της σύγχρονης ζωής, με την προστασία του περιβάλλοντος.** Δεν είναι αυτά διαφορετικά πράγματα. Δεν είναι τομείς που μπορούν να ξεχωρίζονται, όπως το πιστεύει η συντηρητική παράταξη. Είναι ένα και ενιαίο.

Στο χώρο της καθημερινότητας, οι πολύπλοκες συνθήκες ζωής, η αποδιάρθρωση των παραδοσιακών θεσμών, φέρνουν στο προσκήνιο το ζήτημα της δημόσιας ασφάλειας. **Εμείς οι σοσιαλιστές πιστεύουμε ότι οφείλουμε να απαντήσουμε σε αυτή την πρόκληση με εξισορροπήσεις. Δηλαδή να βρούμε πώς μπορούμε να οργανώσουμε το κράτος δικαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταπολεμά τη βία, αλλά να αφήνει και όλες τις απαραίτητες ελευθερίες στον άνθρωπο.** Όλα αυτά αφορούν τη λειτουργία της κοινωνίας σήμερα.

Μια δεύτερη μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε οι ευρωπαϊκές κοινωνίες σχετίζεται με την Ευρώπη. Εδώ και μερικές δεκαετίες, αλλά κυρίως μετά την είσοδο της χώρας μας στην ΟΝΕ, η μοίρα της είναι αζεδιάλυτα συνδεδεμένη με την προοπτική των άλλων χωρών, που όλες μαζί αποτελούν την Ένωση. Και έχουμε πάρει πολλά εμείς από την Ε.Ε.

Αλλά ο διεθνής περίγυρος αναζητεί νέες ισορροπίες. Όλο και πιο συχνά οι Ευρωπαίοι και Έλληνες πολίτες μοιράζονται την αίσθηση ότι η

Ευρώπη, παρά τα επιτεύγματά της, δεν έχει φτάσει σε ένα σημείο που να μπορεί να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στα αιτήματά μας.

Οι πολίτες ζητούν περισσότερη Ευρώπη, πιο αποτελεσματική Ευρώπη, πιο ισχυρή Ευρώπη και πρέπει να βρούμε τους δρόμους γι' αυτό. Πρέπει να καθορίσουμε το πρόγραμμα γι' αυτό και να πάρουμε τις αποφάσεις.

Μια τρίτη κατηγορία αναφέρεται στη διεθνή πραγματικότητα. Σήμερα όσο ποτέ άλλοτε παίρνονται αλλού αποφάσεις, που επηρεάζουν τη ζωή μας, τις δυνατότητες, τις προοπτικές μας. Ο πόλεμος στο Ιράκ είναι ένα καλό παράδειγμα ή τα όσα συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή.

Παρ' όλο που μέσα από τις διαδικασίες της Ένωσης είχαμε τη δυνατότητα να εκφράσουμε την άποψή μας, οι βασικές αποφάσεις για το αν θα υπάρχει αναταραχή στη Μέση Ανατολή, για το αν η τρομοκρατία θα επεκταθεί ή όχι, για το αν θα περιοριστεί ή όχι η τρομοκρατία, πάρθηκαν, θα πω, ερήμην της περιοχής και αυτό δημιουργεί προβλήματα.

Δημιουργεί προβλήματα, γιατί η εποχή μπορεί να οδηγεί όλο και σε περισσότερη βία, όλο και σε περισσότερη διέγερση εθνικών μισαλλοδοξιών, όλο και σε περισσότερη δραστηριοποίηση της διεθνούς τρομοκρατίας.

Για εμάς, τους σύγχρονους σοσιαλιστές, η πρόκληση είναι η εναρμόνιση των δυνατοτήτων που δίνει η κινητικότητα ανθρώπων, ιδεών και πόρων με την άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των χωρών του πλανήτη. Και βεβαίως η πρόκληση είναι να υπάρξει ένα διεθνές σύστημα, το οποίο εγγυάται ότι όλες οι χώρες του κόσμου θα μπορούν πράγματι να συμμετάσχουν στις διαδικασίες διαμόρφωσης αυτού του κόσμου και θα ακούγονται η γνώμη και τα συμφέροντά τους.

Σύντροφοι και συντρόφισσες,

Στην προσπάθεια να απαντήσουμε σε αυτές τις προκλήσεις, δεν πρέπει να ψάξουμε τώρα να βρούμε με βάση ποιες αρχές, ποιες γραμμές, ποιες ιδεολογίες μπορούμε να απαντήσουμε. Γιατί έχουμε ένα σπουδαίο όπλο, έχουμε μια ιστορία, έχουμε τους αγώνες του δημοκρατικού σοσιαλισμού, τις ιδέες του, οι οποίες καθόρισαν τον προηγούμενο αιώνα, αλλά και τον 19^ο αιώνα.

Εμείς, αντίθετα με άλλες δυνάμεις, έχουμε πού να στηριχθούμε, από πού να αντλήσουμε έμπνευση, δύναμη, ηθικό, πρότυπα. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε, γιατί πολλοί προσπαθούν να διαμορφώσουν μια εικόνα ενός σοσιαλιστικού κινήματος και μιας σοσιαλδημοκρατίας, η οποία ήταν σε μια διαχειριστική και είναι τώρα σε μια διαχειριστική

λογική. Θέλει να ξεπεράσει από χρόνο σε χρόνο τα προβλήματα, όχι μονάχα δεν έχει όραμα, αλλά δεν έχει και ιστορία.

Αλλά η αλήθεια είναι, δεν έχει παρά να κοιτάξει κανείς και τον 20ο αιώνα και τον 19^ο αιώνα, ότι **το κίνημά μας άλλαξε τον κόσμο στην πράξη και όχι στα λόγια. Η δική μας παράταξη σφράγισε την καθημερινότητα των λαών μας. Μιλάμε όλοι για το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Μιλάμε όλοι ότι είναι ένα κοινωνικό μοντέλο που δεχόμαστε, αλλά χρειάζεται εξέλιξη.**

Ποιος δημιούργησε αυτό το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο; Ποιος καθόρισε πρότυπα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής; Βεβαίως, οι κοινωνίες δεν ανταποκρίνονται όσο θέλουμε ή δεν ανταποκρίνονται στο μέτρο που ζητούσαμε σε αυτό το μοντέλο. Αλλά υπάρχει άλλο μοντέλο, το οποίο παρουσιάστηκε και έχει τη συναίνεση μιας τεράστιας πλειοψηφίας των ευρωπαϊκών λαών;

Λοιπόν, ο χώρος αυτός είναι ένας χώρος που έχει τη δική μας σφραγίδα και οι δικοί μας αγωνιστές είναι εκείνοι που είχαν τον ενθουσιασμό της στράτευσης υπέρ των αδικημένων και ρεαλισμό, την ανεκτικότητα απέναντι στις διαφορετικές απόψεις, τη βαθιά δημοκρατικότητα και την αποτελεσματικότητα.

Ο σύντροφος Χρυσοχοϊδης ανέφερε στην αρχή, ανάμεσα στους πατέρες του δημοκρατικού σοσιαλισμού, και τον Μπέρνσταϊν. Ίσως, πολλοί από σας ξέρετε, αλλά άλλοι έχουν ξεχάσει, ότι στις αρχές του 20ου αιώνα υπήρχε μια μεγάλη διαμάχη ακριβώς γι' αυτό το θέμα και ο Μπέρνσταϊν ήταν ένας από τους πρωταγωνιστές αυτής της διαμάχης, πόσο χρειάζεται και ο ρεαλισμός, πόσο θέλουμε να αλλάξουμε την κοινωνία τώρα και να μην παλεύουμε για ένα μέλλον που ποτέ δεν μπορεί, ίσως, να φθάσουμε.

Και κάτι άλλο που διακρίνει εμάς. Εμείς θέλουμε αλλαγή χωρίς αυταρχισμό. Εμείς είμαστε με τους αδικημένους, για τους αδικημένους παλεύουμε, με εμπιστοσύνη όμως στους πολίτες, στην αυτενέργειά τους. Εμείς είμαστε η παράταξη που θέλει ολόκληρη η κοινωνία να διαμορφώνει την κοινωνία!

Τους είδαμε τους άλλους τρόπους. Και δεν αμφισβητούμε αρχές, αξίες, στόχους. Αλλά είδαμε ότι οι τρόποι αυτοί των λίγων, οι οποίοι γνωρίζουν και των πολλών που πρέπει να ακολουθούν, δεν είναι τρόποι που οδηγούν στο αποτέλεσμα. Γι' αυτό είναι ο αγώνας δύσκολος και επίπονος, γιατί πρέπει να πείθεται όλο και περισσότερος κόσμος γι' αυτό που θέλουμε. Έτσι κτίζουμε μια κοινωνία, η οποία είναι δημοκρατική, μια κοινωνία, η οποία έχει αίσθημα ευθύνης, μια κοινωνία, η οποία στέκεται στην αλλαγή και δεν γνωρίζει οπισθοδρόμηση.

Οι θεμελιακές αρχές μας παραμένουν αναλλοίωτες, ορίζουν το όραμά μας. Αγωνιζόμαστε και θα αγωνιζόμαστε πάντα για μια Πολιτεία που εξασφαλίζει ίση αυτονομία, αλληλεγγύη, κοινωνική συνοχή, που

βασίζεται στο όραμα της συμμετοχής όλων των πολιτών και που διατηρεί ισότητες και ειρηνικές σχέσεις με τα άλλα κράτη.

Και αυτό το όραμα -επειδή όλα αυτά βέβαια ακούγονται μετά από ενάμισι αιώνες αγώνες ίσως κάπως τετριμμένα- είναι όμως αξίες οι οποίες παίζουν ρόλο, έχουν σημασία, ενέπνευσαν και εμπνέουν τα μεταρρυθμιστικά κινήματα. **Είμαστε κληρονόμοι των αγώνων εναντίον του δεσποτισμού, των ανισοτήτων και των αδικιών. Και επιμένουμε στην κρίσιμη διαφορά με τη συντηρητική παράταξη. Πιστεύουμε ότι πρέπει και είναι δυνατό να αλλάξουμε την κοινωνία στο όνομα της ισότητας και της αλληλεγγύης. Η κοινωνία δεν μπορεί να μένει στάσιμη! Αυτή είναι η αρχή μας! Και ο μοχλός είναι η ισότητα, ο μοχλός είναι η αλληλεγγύη, ο μοχλός είναι τα περισσότερα δικαιώματα και ευκαιρίες για όλους, χωρίς εξαίρεση. Και γι' αυτό βέβαια όχι ταξικές διαφορές, όχι κοινωνικές διακρίσεις, όχι διαδικασίες, οι οποίες διχάζουν.**

Εμμένουμε όμως και στη διαφορά μας με την κομμουνιστική αριστερά. Πιστεύουμε, όπως το τόνισα πριν, ότι δεν πρέπει και δεν είναι δυνατόν να αλλάξουμε την κοινωνία, αν δεν το θέλει η ίδια ή μεγάλα τμήματά της και γι' αυτό το κύριο έργο μας και η κύρια δουλειά μας είναι να πείσουμε. Εμείς είμαστε η πρωτοπορία της παιδείας και της μόρφωσης! Της πολιτικής παιδείας, της πολιτικής μόρφωσης!

Η αλλαγή της κοινωνίας βέβαια σήμερα έχει διαφορετικό περιεχόμενο απ' ότι πριν μερικά χρόνια. Μπροστά στις αλλαγές που έχουν επέλθει η μια είναι η στάση της συντηρητικής παράταξης, της δεξιάς, είτε παραδοσιακής είτε νέας, σε όλη την Ευρώπη. Η δεξιά θεωρεί ότι η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, η ανάδειξη της κοινωνίας της γνώσης, οι νέες ανάγκες αποτελούν αφορμές για όλο και πιο στενό εναγκαλισμό της κοινωνίας από την αγορά. **Αυτός είναι ο μοχλός για τη δεξιά: η αγορά.**

Δεν είναι εκείνη η οποία ιδιωτικοποιεί κάθε διαδικασία που παύει να διακρίνει μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών συμφερόντων, μεταξύ ιδιωτικής πρωτοβουλίας και δημόσιας υπηρεσίας; Το ζήσαμε αυτές τις μέρες με τη συζήτηση που έγινε για τα κολέγια και τα πτυχία, για τη δημόσια παιδεία. Γιατί ποιος προάγει εδώ στη χώρα και υποστηρίζει την ολόπλευρη διεύρυνση της ιδιωτικής παιδείας; Δηλαδή το κριτήριο του κέρδους στη μόρφωση.

Εμείς δεν έχουμε αντίρρηση, αν κάποιος προσφέρει παιδεία, να μπορεί όποιος θέλει να αγοράσει αυτή την παιδεία, αλλά δεν μπορεί να πουλιέται μόνο η παιδεία! **Η παιδεία πρέπει να προσφέρεται από το κράτος και την πολιτεία.**

Ένα άλλο παράδειγμα. Η δεξιά πιστεύει ότι η ανάπτυξη της δημοκρατίας οδηγεί σε υπερβολές και καθιστά αναγκαίο τον περιορισμό της

ελευθερίας, τον αυταρχισμό και τις διακρίσεις. Δεν είναι εκείνη που αντιτάσσει τη βία στις διεκδικήσεις των πολιτών; Δεν είναι εκείνη η οποία στην καθημερινή ζωή και ιδίως στον τόπο δουλειάς χρησιμοποιεί αναληγσία; Η οποία πιστεύει ότι ο καθένας πρέπει να κινείται σε περιορισμένους και ελεγχόμενους χώρους; Δεν είναι εκείνη η οποία προσπαθεί να χειραγωγήσει; Δεν είναι εκείνη η οποία προσπαθεί να δημιουργήσει μια ομοιόμορφη άποψη και αντιτίθεται σε διαφορετικότητες;

Πρέπει να λέμε, συντρόφισσες και σύντροφοι, τα πράγματα με το όνομά τους. Για τη Δεξιά ο νέος τρόπος πολιτικής είναι αυτό που είχε πάντα στόχο: Η παντοκρατορία της αγοράς, ο αυταρχισμός, οι διακρίσεις.

Τελειώς διαφορετική είναι η δική μας απάντηση. Εμείς είμαστε έτοιμοι να ανανεώσουμε τα εργαλεία και τις τακτικές επιδιώξεις μας, ώστε τα ιδεολογικά μας να γίνουν πράξη στη σημερινή κοινωνία, γιατί **η σημερινή κοινωνία χρειάζεται άλλα εργαλεία.**

Δεν είμαστε δογματικοί, είμαστε ανοικτοί στο μέλλον. Ανιχνεύουμε τις νέες δυνατότητες, αναζητούμε νέες ιδέες. Όμως ανανεωνόμαστε γι' αυτό, εκσυγχρονιζόμαστε, δίνουμε νέο περιεχόμενο στις θεμελιώδεις αξίες μας. Δεν υποστέλλουμε τις σημαίες μας στη διαμάχη με τη δεξιά, παλαιά και νέα, στον αυταρχισμό, απ' όπου κι αν εκπορεύεται.

Εμείς αντιμετωπίζουμε και τις παλιές και τις νέες μορφές ανισότητας. Στηρίζουμε ενεργά τους πολίτες και παράλληλα δημιουργούμε κινήματα, προάγουμε τα αιτήματα των δυναμικών στρωμάτων της κοινωνίας. Εμείς θέλουμε να απελευθερώσουμε, εμείς θέλουμε δημιουργικότητα, εμείς απέναντι στη δεξιά που ελέγχει και περιορίζει θέλουμε ελευθερία παντού για να έχει ο άνθρωπος περισσότερες δυνατότητες.

Πιστεύουμε σταθερά στην προτεραιότητα της πολιτικής, της δημοκρατίας, των θεσμών απέναντι στην αγορά και στην οικονομία. Έχει αξία η οικονομία της αγοράς, αλλά έχει αξία και η ιδιωτική πρωτοβουλία. Έχει αξία και η επιχείρηση. Αλλά, όμως, δεν αναγνωρίζουμε ότι η κοινωνία μας πρέπει να είναι μια κοινωνία της αγοράς. **Δεν πιστεύουμε στην ηγεμονία της αγοράς. Δεν δεχόμαστε την αναγωγή όλων των σφαιρών της κοινωνικής ζωής μόνο σε οικονομικά κριτήρια.**

Γι' αυτό περισσότερο από ποτέ, χωρίς ταλαντεύσεις, θέλουμε να εναρμονίσουμε την οικονομία με την κοινωνία, με το πολιτικό σύστημα και τον πολιτισμό. Όλες αυτές τις σφαίρες, ώστε να γίνει σεβαστή η αυτοτέλεια κάθε μιας από τις σφαίρες αυτές. Να υπάρχουν και χωριστές πολιτιστικές αξίες. Να υπάρχουν και χωριστές αξίες για την οικογένεια, για το πρόσωπο. Να υπάρχουν και χωριστές αξίες για το πολιτικό σύστημα, χωριστές αξίες για την οικονομία και όλες αυτές να

τείνουν σε περισσότερες δυνατότητες και ευκαιρίες για τον καθένα, όχι μονάχα το οικονομικό κριτήριο και η αγορά. **Αυτή είναι η άποψη της δεξιάς, η μονόπλευρη άποψη της αγοράς και της κοινωνίας, η οποία βασίζεται στην αγορά και στην οικονομία.**

Δίνουμε έμφαση σε πολλά προβλήματα, δίνουμε έμφαση σταθερά στην προτεραιότητα της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ισότητας. Περισσότερο από ποτέ συνδέουμε την κοινωνική αλληλεγγύη και την ισότητα με την αυτονομία του ατόμου. Εμπλουτίζουμε τις παραδοσιακές πολιτικές μας που σκοπεύουν στην καθολική κοινωνική πρόνοια, τη μέριμνα για την τρίτη ηλικία και την παροχή των βασικών συλλογικών αγαθών σε όλους.

Το κάνουμε με στοχευμένες πολιτικές και αυτό είναι και μια ιδιαιτερότητα μιας πραγματικά κοινωνικής σοσιαλιστικής πολιτικής. Στοχευμένες πολιτικές σ' αυτόν που έχει ανάγκη, εκεί πρέπει να κοιτάζουμε και γι' αυτούς πρέπει να δουλεύουμε. Γι' αυτό και χρησιμοποιούμε ευέλικτες μεθόδους και στη διαδικασία εξασφάλισης ευκαιριών απασχόλησης, γι' αυτό επιμένουμε και σε μέτρα για τη νέα γενιά: στην κατάρτιση, την επανεκπαίδευση, τη δια βίου εκπαίδευση, στην επανένταξη των απεξαρτημένων συμπολιτών μας.

Εμείς, πιστεύουμε επίσης, όπως είπα και πριν, σταθερά στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών. **Οι δυνάμεις του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού πάντοτε είχαν εμπιστοσύνη στην ωριμότητα των πολιτών, στη θέληση και στη δυνατότητά τους να καθορίζουν οι ίδιοι τις τύχες τους.**

Σήμερα όμως περισσότερο από ποτέ συνδυάζουμε τη συμμετοχή των πολιτών με την επίλυση των προβλημάτων που τους απασχολούν. Σκοπός μας είναι η συνδιαμόρφωση της συλλογικότητας από όλους τους πολίτες, όπως βέβαια και νέες συλλογικότητες, γι' αυτό δίνουμε σημασία στα κοινωνικά κινήματα.

Προσβλέπουμε στην ανιδιοτέλεια, τη γενναιοδωρία και το αίσθημα ευθύνης των εθελοντικών οργανώσεων. Εισάγουμε νέες μορφές συμμετοχής των πολιτών κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση των δημοσίων πολιτικών. Βαθαίνουμε την αντιπροσωπευτική δημοκρατία, ενισχύοντάς τη με τους νέους θεσμούς, με τον κοινωνικό διάλογο που βέβαια είναι μία διαδικασία δύσκολη, αλλά πιστεύω ότι περισσότερο από κανέναν άλλον στη χώρα εμείς έχουμε επεκτείνει τον κοινωνικό διάλογο για να ακούγονται όλοι οι φορείς και να μπορούν να εκφράζουν άποψη.

Υποστηρίζουμε, επίσης, την ανοιχτή και ανεκτική κοινωνία. Εμείς είμαστε στην πρωτοπορία των αγώνων υπέρ της θρησκευτικής ελευθερίας και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Σήμερα όμως περισσότερο από ποτέ **πιστεύουμε στην ανάγκη σεβασμού της διαφοράς.** Αγωνιζόμαστε με συγκεκριμένες δράσεις για την πλήρη ένταξη στην

κοινωνία των διαφορετικών, των μειονοτήτων ή των αλλοδαπών που εργάζονται στη χώρα μας.

Εμείς πιστεύουμε στην έκφραση και δημιουργικότητα των πολιτών. **Οι δυνάμεις του δημοκρατικού σοσιαλισμού πάντοτε εμπιστεύονται τον κόσμο της δημιουργίας, της καινοτομίας και του πειραματισμού.** Επιμένουμε στην ανάγκη διατήρησης και εμβάθυνσης της πολυφωνίας. Γι' αυτό και έχουμε ως προτεραιότητα την καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας των νέων, μέσω της εκπαίδευσης.

Γι' αυτό αγωνιζόμαστε για τον περιορισμό των κινδύνων του αποκλεισμού από την ενημέρωση, για την αποτροπή της συγκέντρωσης της εξουσίας στα χέρια των λίγων, των Μέσων Ενημέρωσης. Γι' αυτό προσπαθούμε να διατηρήσουμε ένα μεστό σε αξιολογες επιλογές πολιτιστικό περιβάλλον.

Και τέλος, θα τονίσω ότι **υποστηρίζουμε ένα νέο διεθνισμό.** Οι δυνάμεις του δημοκρατικού σοσιαλισμού αγωνίζονταν πάντα για την αυτοδιάθεση και την ισοτιμία των λαών, για ειρήνη και συνεργασία, **αλλά περισσότερο από ποτέ υπερασπιζόμαστε μια αντίληψη για τις διεθνείς σχέσεις βασισμένη στις περιφερειακές συνεργασίες και τη ρύθμιση των διεθνών σχέσεων από το δίκαιο.**

Θέλουμε μια ισχυρή Ευρώπη, που είναι ικανή να αντιμετωπίζει τα προβλήματα των λαών της και να έχει αποτελεσματικότητα, για μια Ευρώπη η οποία εμβαθύνει την ενοποίησή της, διαθέτει δημοκρατικούς θεσμούς και έχει και ευκρινή κοινωνική φυσιογνωμία. **Για μια Ευρώπη με αναβαθμισμένη διεθνή παρουσία που να αποτελεί ισχυρό πόλο σε ένα παγκόσμιο πολυκεντρικό σύστημα.** Και σ' αυτό το πλαίσιο επιζητούμε τη θέσπιση κανόνων ελέγχου της παγκοσμιοποίησης, μέσα από τη διεθνή συνεργασία και την ανάπτυξη θεσμών περιφερειακής ολοκλήρωσης και συλλογικής ασφάλειας.

Συντρόφισσες και σύντροφοι,

Έχοντας τονίσει μερικά σημεία απ' αυτά τα οποία χαρακτηρίζουν τη δική μας πολιτική και απ' αυτά που διακρίνουν αυτή την πολιτική από την πολιτική της Δεξιάς, θέλω να επανέλθω και σε ένα επιχείρημα, το οποίο έχει ακουστεί. Ένα επιχείρημα ότι μπορούμε εμείς να ισχυριζόμαστε ή να προβάλλουμε πάντα ωραίες ιδέες, αλλά στην πράξη τι γίνεται; Έχετε την εμπειρία να τις εφαρμόσετε;

Και αναφέρθηκα ήδη στο γεγονός, ότι έχουμε εμπειρία δεκαετιών, αιώνων και. Και θέλω να τονίσω ιδιαίτερα, ότι εδώ στη χώρα μας από το 1981 και μετά, έχουμε δείξει, ότι μπορούμε να καθοδηγήσουμε τη χώρα σε ανώτερα επίπεδα, ότι **εμείς είμαστε η υπεύθυνη Αριστερά εδώ στον τόπο μας.** Η Αριστερά που ζει και τροφοδοτείται από τις σχέσεις της με τη ζωή, που μπορεί να κάνει τα ιδανικά της πράξη, να τα εφαρμόσει σε συνθήκες που αλλάζουν διαρκώς.

Η Αριστερά που προτείνει και πραγματοποιεί πολιτικές και πρακτικές λύσεις, που δεν παραπέμπει τη λύση των προβλημάτων στις καλένδες της επαναστατικής καθαρότητας, που αγωνίζεται να εξασφαλίσει τώρα τις περισσότερες ευκαιρίες για πραγματική ευημερία. Και έχουμε αποκτήσει γύρω από τα θέματα αυτά πείρα, έχουμε δοκιμαστεί στην πράξη, έχουμε σκύψει πάνω σε πολύπλοκα προβλήματα και πολλές εναλλακτικές λύσεις, έχουμε συζητήσει και διαβουλευτεί με όλους τους ενδιαφερόμενους, έχουμε προχωρήσει σε συνθετικούς συμβιβασμούς.

Έχουμε κάνει και λάθη. Έχουμε κάνει και την αυτοκριτική μας. Και γι' αυτό έχουμε μάθει να είμαστε αποτελεσματικοί, να προχωρούμε με μέθοδο, συστηματικότητα και ιεραρχήσεις. Έχουμε μάθει να μην ενδίδουμε στην ευκολία της δημαγωγίας, να μην υποκύπτουμε στα πανταχόθεν αιτήματα και να καίδευουμε αυτά.

Έχουμε μάθει όμως να κάνουμε τομές και ρήξεις. Τομές και ρήξεις σε όλους τους τομείς. Τα παραδείγματα από τα τελευταία χρόνια είναι πολλά. Πολλά παραδείγματα όταν εφαρμόσαμε την πολιτική για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, γιατί υπήρχαν πολλές αντιδράσεις. Η ανασυγκρότηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η ελληνοτουρκική προσέγγιση συνάντησαν αντιδράσεις.

Ο γνώμονας της δράσης μας ήταν ένας και μοναδικός: Οι απώτερες προοπτικές της ίδιας της κοινωνίας μας. Τι θα κάνει και ποια εξέλιξη θα έχει η κοινωνία μας. Και πάντα προσπαθούμε να έχουμε κοινωνική συναίνεση, να θιγούν όσο γίνεται λιγότερο οι προσδοκίες εκείνων που θίγονται από τις αλλαγές.

Ακολουθήσαμε τους ρυθμούς ωρίμανσης της κοινωνίας. Έρχονται πολλοί και λένε «μα και τώρα ισχυρίζεστε στη Χάρτα, ότι θα κάνετε αυτό ή εκείνο ή στο πρόγραμμά σας, γιατί δεν το κάνατε τόσα χρόνια πριν;» Δεν το κάναμε τόσα χρόνια πριν γιατί δεν υπήρχαν οι όροι. Οι όροι δημιουργούνται βαθμιαία πολλές φορές στην κοινωνία. Και πρώτος και κύριος όρος, θα επαναλάβω και κάτι που είπα και χθες, είναι οι πόροι, είναι τα χρήματα, είναι τα κεφάλαια.

Είχε η Ελλάδα το 1993 τους πόρους που έχει σήμερα; Είχε η Ελλάδα το 1981 αυτές τις δυνατότητες; Όχι βέβαια. Και επειδή αναφέρθηκα στον «Καποδίστρια», όταν ξεκινήσαμε μία αυτονόητη θα έλεγα για μας αλλαγή να δημιουργήσουμε μεγαλύτερους Δήμους, δεν υπήρχαν αντιδράσεις από παντού και δεν υπήρχαν και αντιδράσεις από δικές μας κοινωνίες και δικούς μας συντρόφους; Υπάρχουν ακόμα στο Βαλάσι μερικοί που υπακούουν στα κελεύσματα των ξενοδόχων και σηκώνουν τη σημαία του ΠΑΣΟΚ γιατί δεν θέλουν την ίδρυση του «Καποδίστρια». Και πέρασε αυτός ο θεσμός και ήταν δημιουργικός στην κοινωνία μας.

Και ξέρουμε ότι πρέπει να δούμε τώρα τις περιφέρειες, να δημιουργήσουμε μία άλλη περιφερειακή διοίκηση. Και εκεί θα υπάρχουν αντιδράσεις. Και εδώ, ας μου επιτραπεί να προσθέσω, θυμάται κανένας ότι η Νέα Δημοκρατία είχε πει, ότι θα καταργήσει τον «Καποδίστρια»; Δεν το θυμάται ούτε η Νέα Δημοκρατία, αλλά πρέπει να της το θυμίσουμε, για να ξέρει τι λέει και ότι δεν κάνει αυτά που λέει.

Οι τομές, λοιπόν, δεν γίνονται αμέσως. Γιατί πρώτα απ' όλα χρειάζονται οι πόροι και έπειτα χρειάζεται και ωρίμανση ιδεών. Μπορώ να αναφέρω και πολλά άλλα παραδείγματα μέσα από την κοινωνία μας, πώς πρέπει να προχωρούμε με ρυθμούς, ώστε να κινείται η κοινωνία μαζί και να μην υπάρχει οπισθοδρόμηση.

Και όσον αφορά επίσης τα εθνικά θέματα. Και στα εθνικά θέματα, όπως όλοι ξέρουμε, υπήρχαν πολλές και έντονες διαφορετικές απόψεις. Και τα εθνικά θέματα, είναι πρώτα απ' όλα εθνικά θέματα. Αλλά θέλω πάλι να επαναλάβω ότι είναι και κοινωνικά και οικονομικά θέματα, γιατί η πορεία της κοινωνίας εξαρτάται και η ευημερία και οι δυνατότητες και η γνώση και η ισχύς μας στην περιοχή εξαρτώνται από το εάν εμείς θα έχουμε τα μέσα και αν ακολουθούμε μια εξωτερική πολιτική, η οποία δεν μας εξασφαλίζει τα μέσα, οπισθοδρομούμε.

Τα εθνικά θέματα είναι αλληλένδετα με τα οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Και εμείς, παρ' όλες τις διαμαρτυρίες που ακούγαμε και από τη δεξιά και από αλλού, προχωρήσαμε την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ήταν εύκολο; Είχε γίνει άλλοτε; Και αν στο τέλος του 2004, είναι η ημερομηνία που μπορεί να κριθεί και η επίλυση του Κυπριακού και μπορεί να κριθεί η πορεία των θεμάτων της υφαλοκρητιδίας, ελπίζω νωρίτερα, αυτό ήρθε τυχαία; Δεν είναι αποτέλεσμα της πολιτικής μας;

Δεν οδηγήσαμε εμείς, συντρόφισσες και σύντροφοι, τα θέματα αυτά να γίνουν και κοινοτικά θέματα; Η σχέση της Τουρκίας με την Ευρώπη δεν είναι μία σχέση που μας αφορά και θέσαμε αυτή τη σχέση τη δικιά μας με την Τουρκία σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, για να λύσουμε το Κυπριακό και να λύσουμε αυτά τα θέματα; Αυτό ήταν εύκολο να γίνει; Δεν θέλανε κάποιες άλλες χώρες να μην ακούνε καν τα δικά μας τα προβλήματα, που όμως τώρα συμπαραστέκονται;

Αυτά όλα απαιτούσαν προσπάθεια. Και μπροστά μας χρειάζεται και προσπάθεια, αλλά μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι, γιατί δείξαμε ότι μπορούμε να πετύχουμε. Μπορούμε να έχουμε αυτοπεποίθηση, γιατί δείξαμε ότι μπορούμε να λύνουμε τα προβλήματα. Γιατί δείξαμε ότι η Ελλάδα δεν είναι ανήμπορη στην άκρη της Ευρώπης.

Η Ελλάδα μπορεί να πορευτεί την ίδια πορεία με τις άλλες χώρες και μαζί με τις άλλες χώρες να λύνει τα προβλήματά της, να τα

λύνει δημοκρατικά, να τα λύνει σε σοσιαλιστική κατεύθυνση, να τα λύνει έτσι, ώστε η κοινωνία να γίνεται δικαιότερη.

Εγώ αισθάνομαι ότι μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι για το παρόν μας, υπερήφανοι για την υπευθυνότητά μας, υπερήφανοι για την ασφάλεια που εμπνέουμε, για την εμπιστοσύνη που εγγυόμαστε.

Εμείς, οι σύγχρονοι σοσιαλιστές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, είμαστε η παράταξη που μπορεί να κερδίσει το στοίχημα της πολιτικής του 21^{ου} αιώνα και μπορεί να σταθεί στο ύψος των απαιτήσεων των πολιτών, που με τον οραματικό και ταυτόχρονα υπεύθυνο λόγο της, να δώσει απάντηση σε εκείνους που θρηνούν με κροκοδείλια δάκρυα για το τέλος της πολιτικής και την κρίση των ιδεολογιών.

Εμείς είμαστε η παράταξη που με συνεπή πράξη και μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις θα αφήσει πίσω εκείνους που περιορίζονται στη διαχείριση και στην ενσωμάτωση στο σύστημα.

Εμείς οι σύγχρονοι σοσιαλιστές είμαστε η παράταξη που θα κρατήσει ζωντανό το όραμα μιας πιο δίκαιης κοινωνίας, ενός δημόσιου λόγου και ενός δημόσιου αγώνα για την πιο δίκαιη κοινωνία, μιας ανθρώπινης κοινωνίας, μιας κοινωνίας με αξιοπρέπεια, με αλληλεγγύη και συμμετοχή.

Σας ευχαριστώ».